

TAKING TIME TO STOP AND REFLECT

ČAS REFLEXE A ZASTAVENÍ

Dear readers and colleagues,

Rather a peculiar thing happened. At the time when the end of the VYNSPI-1 project was drawing near, my impression of the general atmosphere in the field was so negative that I found it difficult to believe that it would see any continuation and that any further efforts would be pursued to build a consistent system of school-based prevention of risk behaviour in our country. It seemed to me that there was very little interest in the process and that opposition to the standardisation of terminology and the overall systematic concept of school-based prevention predominated; that diverging tendencies were stronger than those that were convergent. In fact, I came to terms with the thought that it was not realistic for the work begun in the years 1999–2001 to be continued.

The next two years (2012–2013), too, were indicative of such developments: neither among practitioners nor academics were there signs of strong enough voices advocating the idea of the further development and orientation of the emerging concept of school-based prevention. On the contrary, there were controversies which made me feel that the concept as a whole provoked a number of negative emotions and was highly unlikely to meet with the consensual acceptance needed for its further development and testing. All this made me immerse myself in my own thoughts and hold discussions with our colleagues from abroad.

And it was at this point that some of the responses came as a surprise to me. On repeated occasions I encountered questions about how our project was proceeding, whether it was already being piloted, whether it had been the subject of any of our research projects, whether we had received any feedback about the evidence-based approach we intended to implement, etc. While these were unassuming reactions from colleagues who have followed our work for a long time and cooperated with us and thus constitute a relatively narrow circle of experts, they came from sensible people with enough critical distance to prevent them from saying something they did not mean.

It took me a while to assemble these reactions into a coherent picture. Some discussions, such as those with Amador Calafat of Spain and Gregor Burkhardt of Portugal, gave rise to specific ideas concerning the development of

Vážení čtenáři a kolegové,

stala se celkem zajímavá věc. V době, kdy končil projekt VYNSPI-1, se mi celkový vývoj atmosféry v oboru jevil být tak negativní, že jsem se domníval, že to byl poslední projekt a pokus pokračovat v budování konzistentního systému školské prevence rizikového chování v naší zemi. Zdálo se mi, že zájem o tento proces je velmi malý a že převažuje nevole vůči sjednocování terminologie i celkového koncepčního pojetí školské prevence a že silnější jsou odstředivé nežli dostředivé snahy. Vlastně jsem se smířil s myšlenkou, že pokračování v práci zahájené v letech 1999–2001 prostě příliš reálné není. Dva další roky (2012–2013) tomu skutečně napovídaly a nic nesvědčilo tomu, že by se v praxi či na akademické půdě našly dostatečně silné ohlasy podporující úvahy o dalším vývoji a směřování vynořujícího se konceptu školské prevence. Naopak se mi z některých konfrontací zdálo, že celý návrh vzbudil mnoho negativních emocí a těžko nalezneme konsenzuální přijetí potřebné pro jeho další rozvoj a ověření. V klidu jsem se tak ponořil spíše do svých úvah a vedl diskuse s kolegy v zahraničí, kde mě poprvé ale začaly některé ohlasy překvapovat. Setkával jsem se s opakovanými dotazy na téma, jak se našemu návrhu daří, zda jej již pilotně implementujeme, zda na něm realizujeme nějaké výzkumné projekty, zda máme nějaké ohlasy na prosazování přístupu založeném na důkazech atd. Byly to sice skromné reakce převážně od kolegů, kteří naši práci sledují dlouhodobě a spolupracují s námi, a je to tedy relativně užší okruh odborníků, ale současně jsou to kritičtí lidé mající odstup a nemající důvod říkat něco jiného, než si myslí. Chvilí mi trvalo poskládat si z těchto reakcí nějaký konzistentní obrázek. Z některých diskusí, např. s Amadorem Calafatem ze Španělska nebo Gregorem Burkhartem z Portugalska pak vzešly i samostatné úvahy o vývoji prevence a systému hodnocení kvality v České republice i v kontextu EU (viz např. Miovský, 2013 a 2014). Koncem roku 2013 se však cosi stalo. Začaly se objevovat stále častěji reakce z terénu na výstupy projektu VYNSPI-1. Z těchto reakcí bylo zřejmé, že výstupy kolují, jsou čteny a nezapadají prachem. Začaly se objevovat dotazy, co dál a jaké budou další kroky. Dokonce se začaly objevovat velmi pozitivní reakce také ze Slovenské republiky, kde si kolegové našich materiálů a práce všimli a ty tam začaly žít svým vlastním životem. Nebudu zastírat,

prevention and a quality evaluation system in the Czech Republic even in the EU context (see, for example, Miovský, 2013 and 2014). However, towards the end of 2013 something happened. An increasing number of responses to the outcomes of the VYNSPI-1 project from practitioners was recorded. These responses suggested that the outcomes were circulating and being read rather than gathering dust. Questions began to surface as to what steps would be taken next. Very positive responses were received from the Slovak Republic too. Our Slovak colleagues took notice of our materials and work, which began to live their own lives there. I have to admit that it was a very pleasant surprise for me and it led to the revival of the idea of carrying on.

For me, personally, there were two breakthrough moments. I found them both very rewarding and have high regard for them. I also take them as evidence of commitment and an expression of trust.

The first of them was the response and support from our colleagues at the Ministry of Education, Youth, and Sports of the Czech Republic (the Ministry of Education), who not only showed support for the idea, but explicitly embraced it and joined in with our shared effort to keep the notion alive. It was far from being a matter of fact and easy for them. Each action provokes a reaction: especially the quality evaluation system and the emphasis on the evidence-based approach have their inevitable opponents, as any effort to make things work within a system and structure will always face criticism from those who are happy with the opposite. Nothing is black and white and nothing is simple.

The outcomes of VYNSPI-1, too, have many shortcomings, drawbacks, and unintended side effects. As a whole, though, they are nevertheless still the first and, for the time being, the only comprehensive notion of a systematic approach to the school-based prevention of risk behaviour in the Czech setting. Unfortunately, no alternative proposal has been presented thus far, although it would contribute truly compelling dynamics to the process, and competing concepts would have a greater potential to move things forward than is the case with the development of a single scenario. It remains to be seen whether in the future we will witness any alternatives with sufficient potential for discussion and confrontation. For the time being, the latest development at least led us to make a point of ensuring the maximum transparency of the emerging concept. There are no "hidden scenarios" and manoeuvring and all the outcomes are readily available free of charge, can be freely disseminated, and are subject to no form of regulation or limited to any "elite" group. Everybody has the opportunity to become familiar with the outcomes, respond to them, and challenge them.

The second key moment in late 2013 was the responses from our fellow-practitioners. Once the idea of the VYNSPI-2 project was floated, the spontaneous reaction that followed was so incredibly quick and positive that it

že to pro mě bylo velmi příjemné překvapení a vedlo k oživení myšlenky, že by nějaké pokračování být mohlo. Zlomové pro mě osobně pak byly dva momenty. Oba mě osobně velmi těšily, obou si velmi vážím a beru je jako projev důvěry a závazek. Tím prvním byla reakce a podpora kolegů z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), kteří nejenže celou myšlenku podpořili, ale otevřeně se za ni postavili a přihlásili se k našemu společnému pokusu udržet celý projekt dál ve hře. Vůbec to není samozřejmost a vůbec to není nic snadného. Každý tlak vyvolává protitlak a zejména systém hodnocení kvality a důraz na přístup založený na důkazech má samozřejmě své odpůrce a každá snaha vnést do něčeho systém a přehlednost má samozřejmě též kritiky, jimž vyhovuje opak. Nic není černobílé a jednoduché. I výstupy VYNSPI-1 mají mnoho nedostatků, stínů a nezamýšlených důsledků. Jako celek jsou však stále první a prozatím jedinou ucelenou variantou, jak je možné o školské prevenci rizikového chování jako o systému v podmínkách České republiky uvažovat. Bohužel se neobjevila doposud alternativa, ačkoli by to do procesu vneslo bezesporu zajímavou dynamiku a soupeřící koncepty by měly větší potenciál k pozitivnímu posunu než vývoj jednoho scénáře. Uvidíme, zda v budoucnu budeme svědky alternativ s dostatečným potenciálem pro diskusi a konfrontaci. Prozatím nás minimálně současný vývoj vedl k opatrnosti v tom, že celý současný vynořující se koncept striktně stavíme na maximální transparentnosti. Nejsou tedy žádné „skryté scénáře“ a taktizování, všechny výstupy jsou volně zdarma dostupné a šiřitelné a nepodléhají žádné formě regulace či uzavírání mezi nějakou skupinou „vyvolených“ atd. Každý má možnost se s výstupy seznámit, reagovat na ně a polemizovat s nimi.

Tím druhým klíčovým momentem konce roku 2013 byla reakce kolegů z terénu. V momentě vyslovení úvahy o projektu VYNSPI-2 byla spontánní reakce tak neuvěřitelně rychlá a pozitivní, že jsem si byl jistý, že to má smysl zkusit a prostě do toho jít. Tak vznikl základní rámec podoby projektu VYNSPI-2. Se všemi administrativními a ekonomickými limity danými Evropskými fondy a navzdory všem možným pravidlům pro jejich čerpání, která někdy svazují ruce tak, že se tyto prostředky téměř nedají čerpat. V našem případě např. znamenaly odříznutí celé pražské preventivní scény, která by projektu bezesporu dokázala přinést další zajímavé pohledy a zkušenosti. Ovšem hranice v čerpání a nemožnost Prahu zapojit je reálným limitem a k mé lítosti prostě řešení tohoto hloupého pravidla nemáme. Domnívám se, že např. toto umělé vyloučení kolegů z Prahy je ztrátou a omezením pro projekty VYNSPI-1 i VYNSPI-2, a chápu je jako limit, se kterým se budeme obtížně vyrovnávat a který fragmentoval mj. vnitřní oborovou diskusi a poznamenal ji jednoznačně nevhodným způsobem.

I přes různá naznačená omezení a administrativní překážky se narodil projekt VYNSPI-2 (2014–2015) a ten byl nakonec schválen a podpořen. Díky tomu se spustila další

made me certain that it would be worth making the effort and going ahead with it. That is how the basic framework for VYNSPI-2 was conceived, despite all the administrative and economic limits associated with the EU funding and the rules for using them, which can sometimes be restrictive to the extent that it is almost impossible to make effective use of them. In our case, these restrictions caused the disengagement of the entire Prague prevention scene, which would definitely have enriched the project with additional inspiring views and experience. Nevertheless, the funding rules which made it impossible to have Prague involved are effectively a limitation and I am sorry to say that we just could not manage to overcome this silly obstacle. I strongly believe that this artificial exclusion of our colleagues from Prague is a loss and restriction for both VYNSPI-1 and VYNSPI-2 and I see it as a constraint which will be difficult to cope with and which also fragmented internal professional discussion and affected it in a truly unfortunate way.

In spite of the various limitations and administrative obstacles, the VYNSPI-2 project (2014-2015) was conceived and finally approved for support. Another phase was thus launched. The key deliverables of the aforementioned VYNSPI 1 project (2009-2011), which made it possible to produce the **first provisional design of a national system of school-based prevention of risk behaviour**, were able to enter another stage – partial implementation.¹ It had to be partial, as we received financial support, albeit sufficient, for 11 months only. A project that requires and was designed to span four years suddenly had to be squeezed into 11 months. It must be clear to everybody that it affected the project a great deal: it had to be modified and could not achieve everything that was envisioned. Major reductions, modifications, and adjustments had to be made. Nevertheless, the idea of pilot implementation intended to test the main components of the entire system in selected regions of the Czech Republic was brought to life and took on a concrete form. A sufficient number of schools, education professionals, and children were recruited to test whether this system could really work in practice. Despite the tight schedule of 11 months and the immense responsibility, the project was joined by colleagues from four regions (South Moravia, Olomouc, Central Bohemia, and North Bohemia)² and received support from the Ministry of Educa-

etapa. Klíčové výstupy zmíněného projektu VYNSPI-1 (2009–2011), díky kterým byl v České republice zformulován **první pracovní návrh celonárodního systému školské prevence rizikového chování** a mohl vstoupit do dalšího dějství – dílčí implementace.¹ Dílčí proto, že jsme na realizaci sice získali dostatečné finanční prostředky, ale pouze na 11 měsíců. Něco, co potřebuje delší dobu a bylo plánováno do podoby 4letého projektu, najednou muselo proběhnout za 11 měsíců. Každému je proto zřejmé, že tím projekt v mnohém utrpěl, musel být upraven a nemohl splnit vše, co jsme si původně předsevzali. Musel být redukován a zásadně přepracován a upraven. Přesto myšlenka pilotní implementace, při které by se ve vybraných krajích České republiky hlavní komponenty celého systému otestovaly, ožila a dostala konkrétní podobu. Na dostatečném počtu škol, pedagogů a dětí bylo ověřeno, zda je systém skutečně realizovatelný v praxi. I přes šibeniční časový rámec 11 měsíců a obrovskou zodpovědnost vstoupili do projektu kolegové ze 4 krajů (Jihomoravský, Olomoucký, Středočeský a Severočeský kraj)² a projekt MŠMT podpořili. Rád bych jim znovu všem poděkoval. Prokázali velkou trpělivost a konstruktivní přístup a společně jsme myslím, za těch místy dosti šílených 11 měsíců, něco dokázali. Celý systém najdete popsáný v prvním článku tohoto čísla. To je de facto ideové jádro celého konceptu a to je výsledek naší společné 15leté práce (Miovský, 2015). Splnili jsme také závazek dát této myšlence podobu technického a časového plánu implementace a stanovení jejích podmínek. Základní konstrukce implementačního plánu je popsána v navazujícím článku (Miovský & Gabrhelík, 2015) a v kostce upozorňuje na obtíže a klíčové etapy, které by nás čekaly v případě pokračování prací. Nyní je ale čas na další kolo reflexe, diskuse a případné korekce všech těchto úvah. Jsme na prahu další etapy a nyní je prostě již jasné, o co jde, co to obnáší a znamená. Ideově, technicky, personálně i ekonomicky. Je to složitý a vícevrstevnatý koncept. Je originální a není možné jej nárazově ověřit jako celek. Nemůžeme se dovolávat žádných vnějších autorit či zkušeností. Je to naše původní řešení navržené pro naše podmínky a neseme si za něj plnou zodpovědnost. Je na nás, jak s ním nyní naložíme dál a na co si troufneme. Podrobná sumarizace výsledků VYNSPI-2 je otisknuta do kolekce 4 monografií. Každá z nich zpracovává a popisuje určitou část celého systému nebo jeho komponent

1/ This work was performed as part of a project known as VYNSPI-1: "The Development of a System of Modular Training in the Prevention of Risk Behaviour for Educational and Counselling Professionals in Schools and Educational Institutions at the National Level" (Project No. CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF Education for Competitiveness OP)

2/ Project VYNSPI-2 "The Implementation and Evaluation of the Basic Preventive Programme and Structural Training Resources and the Development of a Pooling System for the Prevention of Risk Behaviour for Professionals in Schools and Educational Institutions at the National Level" (ESF OPEC Project No. CZ.1.07/1.1.00/53.0017).

1/ Tato práce byla realizována v rámci projektu pod názvem VYNSPI-1: „Tvorba systému modulárního vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů pro pedagogické a poradenské pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni“ (projekt číslo CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost).

2/ Projekt VYNSPI-2 "Implementace a evaluace minimálního preventivního programu, systémových nástrojů ve vzdělávání a vytvoření sběrného systému v oblasti prevence rizikového chování pro pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni" (Projekt ESF OPVK č. CZ.1.07/1.1.00/53.0017).

tion. I would like to express my gratitude to all of them again, and not only for their great patience and constructive approach. I believe that together we did a good job during those sometimes frantic 11 months.

The entire system is described in the first article in this issue: in fact, it summarises the theoretical core of the concept, which is the culmination of 15 years of our joint efforts (Miovský, 2015). It is the fulfilment of our commitment to drawing up a technical schedule, timetable, and preconditions for the implementation of the notion. The general structure of this implementation plan is described in the next article (Miovský & Gabrhelík, 2015), which also outlines the challenges and key stages that we would face in the event that the work were to continue.

Now, however, all these considerations should again be reflected upon, discussed, and adjusted as needed. We are a step away from entering another stage. At this point it is simply clear enough what is at stake and what all of this involves and implies, in policy, technical, personnel, and economic terms. It is a comprehensive and multifaceted concept. It is original and cannot be tested at one time as a whole. We cannot resort to any external authorities or experience. It is an original solution of our own which was designed for our setting and we assume full responsibility for it. It is up to us what we do with it next and what ambitions we pursue.

The outcomes of the VYNSPI-2 project are summarised in detail in a set of four monographs. Serving different purposes, each of them explores and describes a certain part of the system or its components (for details see Miovský et al., 2015a, 2015b, 2015c, and 2015d). It is my dear wish that we do well in the forthcoming stages: that we manage to enter into discussions and arguments with the same openness and pertinence as before and that we maintain the existing standard of both internal and external professional discussion about the school-based prevention of risk behaviour, irrespective of the results. This appears more important to me than the actual decision as to whether to carry on with the building of the emerging system. Leaving aside other factors, this was what helped us in being creative and achieving together a number of positive outcomes that make sense and show one of the possible routes for the development of the domain as a whole. I would like to conclude by wishing all of us enough self-support, confidence, critical spirit, and openness, as they are the basic requirements for constructive debates which guarantee that we do not become driven by emotions and empty disputes that lack rational substance.

Prague, March 31, 2015
Prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.

a má jiný účel (podrobněji viz Miovský et al., 2015a, 2015b, 2015c, 2015d). Velmi bych si přál, abychom následně etapy zvládli se ctí. Tedy abychom zvládli diskutovat a polemizovat se stejnou otevřeností a věcností jako doposud, bez ohledu na výsledek, a abychom udrželi nastavený standard vnitřní i vnější oborové diskuse o školské prevenci rizikového chování. To se mi jeví být důležitější než samotné rozhodnutí, zda pokračovat dál v procesu budování vznikajícího systému. Bez ohledu na cokoli dalšího, právě díky tomu, se nám podařil společný kus dobré a kreativní práce dávající smysl a ukazující jednu z možných cest vývoje celé této oblasti. Právě proto bych nám všem rád popřál dostatek sebe podpory, sebevědomí a zachování kritického ducha a otevřenosti. To jsou minimální podmínky konstruktivní debaty a jsou zárukou, že se nedostaneme do vleku emocí a prázdných polemik bez věcného jádra.

V Praze 31. března 2015
prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

REFERENCES / LITERATURA

- Miovský, M. (2013). An evidence-based approach in school prevention means an everyday fight: a case study of the Czech Republic's experience with national quality standards and a national certification system. *Adicciones*, 25(3), 203–207.
- Miovský, M. (2014). *The System of Quality Assessment in the Czech Republic: Standards for Prevention of Risk Behaviours and Process of Certification*. Key-note speaker on Conference "Risk-taking behavior prevention – Health promotion – Self-care", 4th December 2014. Košice, Slovensko.
- Miovský, M. & Gabrhelík, R. (2015). Struktura návrhu implementačního plánu národního systému školské prevence rizikového chování v České republice pro období 2015–2025. *Adiktologie*, (15)1, 88–105.
- Miovský, M. et al. (2015a). *Prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze. V tisku.
- Miovský, M. et al. (2015b). *Výkladový slovník základních pojmů prevence rizikového chování*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze. V tisku.
- Miovský, M. et al. (2015c). *Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze. V tisku.
- Miovský, M. et al. (2015d). *Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze. V tisku.